

Centrálne bankovníctvo v stredoeurópskom priestore

Národná banka Slovenska vydala v decembri 2014 v spolupráci s Historickým ústavom Slovenskej akadémie vied kolektívnu monografiu Centrálne bankovníctvo v stredoeurópskom priestore (Central Banking in Central Europe). Monografia obsahuje štúdie 19 autorov, medzi ktorými sú zastúpení pracovníci Národnej banky Slovenska, Českej národnej banky, Rakúskej národnej banky, Európskej asociácie pre bankovú históriu, vedci zo Slovenskej akadémie vied, z rôznych univerzít a vysokých škôl doma i v zahraničí. Publikácia nadväzuje na medzinárodnú vedeckú konferenciu Dejiny centrálného bankovníctva na Slovensku usporiadanú v roku 2013 pri príležitosti 20. výročia založenia Národnej banky Slovenska a je jednou z prvých, ktoré sa snažia podať komplexný pohľad na vývoj centrálného bankovníctva na Slovensku v stredoeurópskom kontexte.

Prvý tematický blok Centrálne bankovníctvo habsburskej monarchie otvára štúdia ekonóma Rakúskej národnej banky Clemensa Jobsta, ktorý sa zamerá na problematiku vytvárania filiálok Rakúskej národnej banky na Slovensku. Nové pohľady na ich históriu prináša tiež príspevok archívára Rakúskej národnej banky Waltera Antonowicza, ktorý sa venoval životným peripetiám vedúcich predstaviteľov týchto filiálok na prelome 19. a 20. storočia. Ágnes Pogány z Korvínovej univerzity v Budapešti sa sústredila na objasnenie menovej politiky Rakúsko-uhorskej banky počas prvej svetovej vojny a jej úlohy pri priebežnom mobilizovaní finančných zdrojov na udržanie vojnového nasadenia.

Druhý blok venovaný histórii vývoja centrálného bankovníctva na Slovensku a v Čechách v rokoch 1918 až 1945 otvára príspevok Ľudovíta Hallona z Historického ústavu SAV, ktorý prináša celkový pohľad na hospodársky vývoj Slovenska významne ovplyvňovaný štátoprávnymi a národno-politickými zmenami. Nasleduje rozsiahla štúdia Damira Jeliča z Európskej asociácie pre bankovú a finančnú históriu vo Frankfurte, ktorý sa zaoberá integráciou slovenského bankovníctva do novovzniknutej Československej republiky. Český historik a archívár Jiří Novotný prináša nové poznatky o úverovaní priemyslu na Slovensku Národnou bankou Československou v rokoch 1926 až 1938. Antonie Doležalová z Vysokej školy ekonomickej v Prahe sa venuje pôsobeniu Imricha Karvaša v Poradnom zbore pre veci hospodárske, kde ho predstavuje ako vedca – národohospodára, regionalistu, snažiacieho sa už v 30. rokoch 20. storočia o presadenie zmien, ktoré by boli viedli k hospodárskemu napredovaniu Slovenska. Historik Mestského múzea v Bratislave Štefan Gaučík prináša vo svojej práci viacero nových faktov o doteraz málo preskúmanej oblasti banko-

vých dejín – o integrácii peňažných ústavov na južnom Slovensku do maďarského bankového systému po viedenskej arbitráži v roku 1938. Michal Schvarc z Historického ústavu SAV sa zaoberá vznikom Slovenskej národnej banky v roku 1939 a otázkami nemeckého zasahovania do procesu jej konštituovania. František Chudják a Andrea Leková z archívu NBS vo svojom príspevku poukázali na niektoré rozporuplné interpretácie týkajúce sa pôsobenia Slovenskej národnej banky a vyzdvihli jej snahu o minimalizáciu negatívnych dopadov vmiešavania sa Nemecka do menovej politiky Slovenska. Ján Hlavinka z Historického ústavu SAV sa sústredil na sledovanie osudov tzv. židovského zlata počas 2. svetovej vojny a zdôraznil podiel Slovenskej národnej banky na jeho záchrane.

Dejiny Štátnej banky československej (ŠBČS) sú témou tretieho bloku príspevkov. Miroslav Londák z Historického ústavu SAV predstavil hlavné tendencie ekonomického vývoja na Slovensku, ktorý bol výrazne determinovaný celoštátnym politickým vývojom a riešením slovensko-českého vzťahu po roku 1945. Archívár Jakub Kunert z Českej národnej banky sa venoval komplikovanému vývoju a premene správy Štátnej banky československej do roku 1965. Mária Kačková sa zaoberala reformnými pokusmi v Štátnej banke československej v období rokov 1968 až 1969. Vývoj bankového sektora po roku 1989, ale najmä úlohy a pôsobenie Národnej banky Slovenska od roku 1993 až po súčasnosť sú nosnými témami posledného bloku štúdií. Eva Horvátová z Ekonomickej univerzity v Bratislave zhodnotila vývoj bankového sektora v rámci transformácie ekonomiky Slovenska po novembri 1989. Niekdajší prvý viceguvernér Národnej banky Slovenska Marián Tkáč priblížil obdobie vzniku našej centrálnej banky, na založenie ktorej mali slovenskí národohospodári a ekonómovia iba 65 dní na konci roku 1992. Vývoj menovej politiky u nás od roku 1993 až do zavedenia eura priblížil riaditeľ odboru výskumu Národnej banky Slovenska Martin Šuster. Poukázal na to, že za obdobie necelých dvadsiatich rokov prešla celou paletou menových režimov. Záverečným slovom prispel do monografie guvernér Národnej banky Slovenska Jozef Makúch, ktorý vo svojom príspevku zdôraznil, že prechod na spoločnú európsku menu významne ovplyvnil fungovanie Národnej banky Slovenska a priniesol jej množstvo nových úloh.

Predložená monografia prináša aj veľké množstvo štatistického materiálu vo forme tabuliek či grafov. Je prvým výsledkom našej snahy o nadviazanie užšej spolupráce slovenských, českých, maďarských a rakúskych historikov pri skúmaní rôznych aspektov bankových dejín v stredoeurópskom priestore.

František Chudják
Andrea Leková
oddelenie správy archívu NBS